

Inspelen op een gemengde populatie

GEMENGD NAAR SCHOOL

Een uitgave van het Kenniscentrum Gemengde Scholen

kenniscentrum
gemengde scholen

Inhoudsopgave

Een gemengde school steeds beter maken.....	3
Wat zijn relevante mogelijkheden?	3
Wat is ervoor nodig de mogelijkheden in te zetten?	4
Colofon	5

Een gemengde school steeds beter maken

Het meer gemengd maken van scholen is een eerste stap in een langer proces. Dat proces is erop gericht om leerlingen met verschillende achtergronden samen te laten leren en spelen. Op die manier leren ze ook beter omgaan met verschillen. Zo worden leerlingen op een gemengde school goed voorbereid op de gemengde of pluriforme samenleving en leren zij samen te leven. Een gemengde leerlingpopulatie is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde, maar het is pas het begin.

Wanneer je school steeds meer gemengd wordt of dat al is, dan is de vraag wat de volgende stappen zijn en hoe je optimaal inspeelt op de samenstelling van de leerlingpopulatie. Wat voor kansen en mogelijkheden zijn er daarvoor en wat is ervoor nodig die te realiseren?

Sommige van de te noemen mogelijkheden, werkwijzen en methoden worden al op veel scholen benut; met alle is in het algemeen al veel ervaring opgedaan. Waar het bij een gemengde school om gaat, is dat je de algemene mogelijkheden toepast in de specifieke context van je school door zo goed mogelijk in te spelen op de kansen die een gemengde leerlingpopulatie biedt.

Wat zijn relevante mogelijkheden?

- Leerlingen elkaar laten helpen in de eigen klas of tussen klassen, in lichte meer informele vormen of door middel van tutoring en mentoring. Dat past bij het bredere thema van leerlingen op maat betrekken en verantwoordelijkheden geven om samen dingen te doen.
- Coöperatief leren: samenwerken aan een leeropdrachtje in groepjes die elkaar nodig hebben om tot een goed resultaat te komen.
- Oog hebben voor wie je met wie laat samenwerken in een pedagogische setting zoals in de klas; ook voor de wisseling en spreiding daarin. Dat kun je ook bespreken met de leerlingen, bijvoorbeeld door in te gaan op het uitgangspunt dat uiteindelijk iedereen met iedereen moet kunnen samenwerken en op de vraag hoe je dat in een schooljaar goed zou kunnen willen organiseren.
- Eraan bijdragen dat leerlingen elkaar echt goed leren kennen, bijvoorbeeld met oefeningen rond socialemotionele ontwikkeling en sociale competentie (kennis, vaardigheden, houding en gedrag).
- Er zijn ook projecten die leerlingen dieper met elkaar laten kennismaken. Een voorbeeld is 'Wie ben jij?'. Leerlingen uit de bovenbouw van de basisschool worden in groepjes verdeeld en gaan elkaar thuis en in de buurt interviewen en filmen. Ze werken samen en leren elkaar leefwereld en achtergronden beter kennen. Het project wordt in de klas voorbereid en aan de hand van de filmpjes nabesproken. Zie <https://www.wiebenjij.tv/>
- Oog hebben voor informele vorming van vriendschappen en sociale groepjes. Ruimte bieden, maar ook grenzen stellen. Bijvoorbeeld door samen met de leerlingen afspraken te maken over 'iedereen mag altijd meespelen op het plein' en over pestgedrag, en te zorgen dat die afspraken worden nageleefd. Of door met leerlingen te bespreken hoe je met elkaar om wilt

gaan zonder mensen uit te sluiten, terwijl iedereen ook zelf kiest wie zijn/haar beste vrienden zijn.

- Leren omgaan met meningsverschillen en conflicten; ook andere onderdelen van democratische burgerschapsvorming samen doorlopen. Een gemengde school is ook een mini-samenleving en een oefenplaats voor burgerschap.
- Bij activiteiten binnen en buiten de school en de klas aandacht hebben voor de overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen. Leerlingen kunnen zo ervaren hoe groot soms de overeenkomsten of verschillen zijn en daarmee om leren gaan.
- Ouderbetrokkenheid versterken op dit thema. Ook onder ouders ontstaan vaak groepjes en juist op een gemengde school is het zaak om ouders met (deels) verschillende achtergronden te stimuleren elkaar te ontmoeten en dingen samen te gaan doen. Daardoor wordt de onderlinge verbondenheid versterkt. Alleen al omdat ouders een voorbeeld vormen voor kinderen is dat van belang. Denk bij ontmoeten aan het organiseren van koffie-ochtenden, een kerstdiner of Suikerfeest voor ouders, of themabijeenkomsten -- bijvoorbeeld over telefoonverslaving of andere onderwerpen die alle ouders gemeen hebben en hen kunnen verbinden, of over onderwerpen waarover onduidelijkheid heerst zoals speelafspraken. Denk bij dingen samen doen aan de samenstelling van groepjes ouders die in de school actief zijn, bijvoorbeeld in de bibliotheek, bij een feest of bij klussen.

Wat is ervoor nodig de mogelijkheden in te zetten?

- Dat alle betrokken volwassenen in en rond de school ook steeds beter leren omgaan met verschillen, hun vooroordelen inzien en aanpakken, open staan voor ontmoeting. Zo bieden zij een voorbeeld voor de leerlingen.
Je kunt ook zeggen dat alle betrokken volwassenen hun 'overbruggend sociaal kapitaal' steeds verder ontwikkelen. Sociaal kapitaal gaat immers over netwerken en vertrouwen. Bij overbruggend sociaal kapitaal gaat het om (groepen) mensen die in een aantal opzichten van elkaar verschillen (bijvoorbeeld opleidingsniveau). Die ontmoeten elkaar op een gemengde school, van elkaar vluchtig zien op het schoolplein tot intensievere contacten. Zo raken zij met elkaar vertrouwd en kunnen ze ook hun netwerken gaan delen als daar aanleiding voor is.
- Leerkrachten die handelingsbekwaam zijn als het gaat om de sociale samenstelling van de klas en bijvoorbeeld goed zijn toegerust voor het thema 'omgaan met verschillen'. Dat vereist een veilig sociaal en professioneel klimaat in het team, waarbij het geen probleem is om aan te geven waar je moeite mee hebt. Dat vereist soms ook scholing van individuele leerkrachten en/of het team.
- Een team dat elkaar steunt, een schoolleider die onderwijskundig leiderschap toont, een school die een gezamenlijke visie heeft op het thema. Een team dat voorbeeldgedrag laat zien.
- Een goed sociaal klimaat in de klas en in de school.

- Echte ontmoetingen met en tussen ouders organiseren is iets wat snel veel tijd kost als je het vaker en gestructureerd wilt doen. Het gaat niet vanzelf, er moet hard aan gewerkt worden. Een voorbeeld.

Op de Joop Westerweel school in Amsterdam heeft men een ouder van het ouderinitiatief gevraagd de taak van organisator als betaalde kracht op zich te nemen. Deze ouder, Degi ter Haar, heeft een programma ontwikkeld dat inmiddels ook op andere gemengde scholen wordt gebruikt. Het programma heet Wij Ouders en is gericht op elkaar beter leren kennen van alle ouders door samen dingen te doen en te ervaren. Zo worden dialoogbijeenkomsten en maaltijden georganiseerd. Ook wordt gebruik gemaakt van een vriendenboekje voor ouders uit groep 3, dat via de kinderen circuleert. Met alle scholen die in Amsterdam aan het programma meedoen is ook een voetbaltoernooi van ouderteams georganiseerd.

Wanneer er dan een keer dingen gebeuren die het omgaan met verschillen enigszins op de proef stellen, bijvoorbeeld het gebruik van het materiaal van 'Lentekriebels' bij seksuele voorlichting in de bovenbouw, dan is er al een stevige basis gevormd. Ouders hebben dan al zoveel overeenkomsten ervaren, dat ze verschillen gemakkelijker kunnen hanteren.

Contact Degi ter Haar: Degi@planet.nl

- Wanneer een school meer gemengd raakt door de instroom van bijvoorbeeld hoger opgeleide ouders, dan is het zaak dat schoolleider en team uitstralen dat alle ouders even welkom zijn. Dit om te voorkomen dat de ouders die er al waren het gevoel krijgen dat de school min of meer wordt 'overgenomen' door de nieuwe ouders en dat die gemakkelijker toegang hebben tot de school(leiding).

Zie voor meer ervaringen en tips op dit gebied ook onze brochure over ouderinitiatieven.

<http://www.gemengdescholen.nl/kennisbank/van-kenniscentrum/brochure-ouderinitiatieven/>

Colofon

Tekst: Guido Walraven

Publicatiedatum: november 2021

Logo: René de Haan

Dit is een uitgave van het Landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen.

Mocht u na het lezen van deze brochure meer informatie willen hebben over het mengen van scholen in het algemeen, dan kunt u terecht op www.gemengdescholen.nl. Ook voor ondersteuning of advies kunt u bij het Kenniscentrum Gemengde Scholen terecht.

